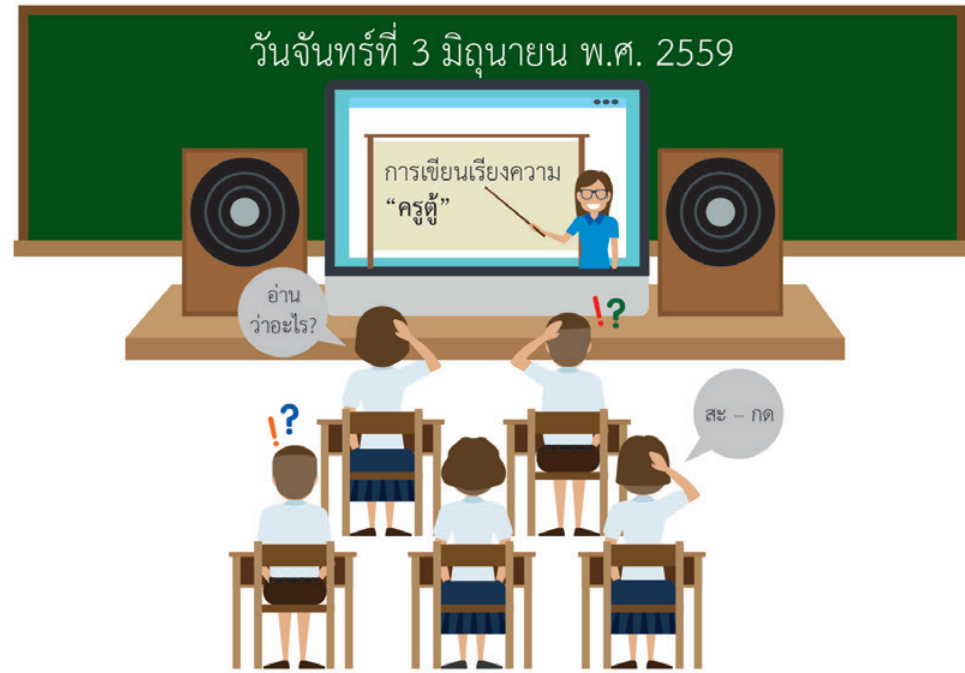

สอนน้องให้อ่านเขียน พี่ได้เรียนความเป็นครู

โครงการพี่สอนน้องอ่านเขียน

จากนโยบายของรัฐบาลในปี พ.ศ. 2558 ที่ต้องการให้ประเทศไทยปราศจากเด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ หลอมรวมกับประสบการณ์ค่ายหลายครั้งที่ทำให้พบว่าเด็กประถมมีปัญหาเรื่องการอ่านเขียน กลุ่มนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จึงรวมตัวกันทำ “โครงการที่สอนน้องอ่านเขียน” เพื่อนำทักษะวิชาชีพครูที่มีอยู่เข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้กับนักเรียนโรงเรียนวัดท่านางหอม จังหวัดสงขลา โดยให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหามาให้ตรงจุดตามลักษณะของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และเน้นสร้างความยั่งยืน ด้วยการหากกลุ่มเป้าหมายรุ่นน้องนักศึกษาเพื่อสานต่อโครงการและแกนนำนักเรียนช่วยสอนเพื่อนต่อไป

กระบวนการเรียนรู้

คุณค่าที่เกิดขึ้น

รู้จักจัดสรรเวลา มีการแผนการทำงาน สามารถสกัดความรู้จากการทำงานไปถ่ายทอดให้คนอื่นต่อไปได้ สามารถเล่าได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น การทำงานที่ได้ลงมือสอนจริง ยังเป็นประสบการณ์ที่สามารถนำไปเชื่อมโยงกับวิชาเรียนได้เป็นอย่างดี และผลการเรียนดีขึ้น ค้นพบจิตวิญญาณความเป็นครู จินตทัศน์และศรัทธาในเส้นทางสายวิชาชีพครู ที่เลือกแล้วที่จะเป็นครูทั้งชีวิต 24 ชั่วโมงที่จะสอนทั้งวิชาการ และการใช้ชีวิตที่เป็นแบบอย่างเพื่อสร้างคนดีสู่สังคมต่อไป

“

เป็นครั้งแรกที่ได้ไปสอนจริงๆ ...พอได้มีโอกาสสอนจริงก็รู้สึก “รักในอาชีพครูจริงๆ” จากที่ไม่เคยคิดว่าจะมาเป็นครู เรียนตามใจที่บ้านไม่ได้ซาบซึ้งกับการเรียนครูเท่าไร ตอนอยู่ปี 1 อาจารย์ถามว่าใครอยากเป็นครูบ้าง เรายังไม่มีความรู้สึกนั้น ก็ตอบว่าไม่อยาก แต่ตอนนี้รักและอยากเป็นครูมาก

”

จากนโยบายของรัฐบาลในปี 2558 ที่ต้องการให้ประเทศไทยปราศจากเด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ บวกกับประสบการณ์ค่ายหลายครั้งที่พบว่าเด็กไทยมีปัญหาเรื่องการอ่านเขียน กลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งประกอบด้วย กระต่าย-ศศิวิมล ณะวาโย แอม-ภัทราพันธุ์ พูลเอียด และ รส-ปัทมา หอมกลิ่น จึงรวมตัวกันทำโครงการที่สอนน้องอ่านเขียน เพื่อนำทักษะวิชาชีพครูที่มีอยู่เข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าว

“ทีมงานออกแบบโครงสร้างการทำงานให้มีทั้งรุ่นพี่ รุ่นน้องในคณะร่วมทีม ด้วยตั้งใจว่าหากรุ่นพี่เรียนจบจะได้มีคนขับเคื่อนงานต่อ จึงคัดสรรน้องชั้นปี ที่ 3 ที่เคยออกค่ายเคยเห็นฝีมือการทำงาน รู้จัก รู้ใจ และเห็นพฤติกรรมกัน มาร่วมงาน...เป็นผู้ช่วยในทุกหน้าที่เพื่อซึมซับวิธีการทำงาน”

“พวกเราทุกคนเป็นเด็กกิจกรรม ชอบทำค่าย ไปค่ายทุกครั้งที่มีโอกาส เวลาไปทำค่ายปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ เด็กมีปัญหาการอ่าน เขียน เลยคิดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เพราะตลอด 2 ปีที่ผ่านมา พวกเราเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการครูเพื่อศิษย์ที่พี่ ๆ เพื่อน ๆ ในคณะทำอยู่แล้ว เมื่อได้สัมผัสกับสถานการณ์เด็กนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ จึงอยากหาทางแก้ปัญหา”

สถานการณ์ปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ที่พบมีความรุนแรงมากในทัศนของทีมงาน โดยเฉพาะเมื่อพบเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อ่านพยัญชนะภาษาไทย ก.ไก่ ถึง ฮ.นกฮูกไม่ได้ ไม่นับรวมนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีสภาพการเรียนรู้ที่กะพริ่งกะพริ่งตั้งแต่ อ่านไม่คล่อง อ่านไม่ได้เลย อ่านออกแต่เขียนไม่ได้ สะกดคำไม่เป็น ไม่รู้จักพยัญชนะบางตัว เช่น ไม่รู้จักตัว ฮู เพราะที่ผ่านมาใช้การท่องจำ แต่เมื่อขึ้นไปตัวอักษรจะไม่สามารถบอกได้ว่าคือ ตัวอะไร หรือถ้าให้อ่านจาก ฮ.นกฮูกย้อนกลับมาก.ไก่อีกจะอ่านไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่มาตรฐานการศึกษาในระดับประถมศึกษามีเกณฑ์ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ควรจะรู้จักพยัญชนะ สามารถผสมคำง่าย ๆ ได้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เริ่มสร้างประโยคง่าย ๆ ได้ ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อ่านและสื่อสารภาษาไทยได้ แต่ปัจจุบัน กระทั่งเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วก็ยังมียังมีบางคนที่ยังอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

เมื่อตั้งใจแล้วว่า จะสอนน้องให้อ่านออกเขียนได้ ทีมงานจึงออกแบบโครงสร้างการทำงานให้มีทั้งรุ่นพี่ รุ่นน้องในคณะร่วมทีม ด้วยตั้งใจว่าหากรุ่นพี่เรียนจบจะได้มีคนขับเคื่อนงานต่อ จึงคัดสรรน้องชั้นปี 3 ในกลุ่มที่เคยออกค่ายเคยเห็นฝีมือการทำงาน รู้จัก รู้ใจ และเห็นพฤติกรรมกัน มาร่วมงาน โดยกระต่ายรับหน้าที่มองภาพรวม รสประสานงานกับโรงเรียน แอมทำเอกสารและดูแลอุปกรณ์ ส่วนน้องปี 3 เป็นผู้ช่วยในทุกหน้าที่เพื่อซึมซับวิธีการทำงาน

เข้าใจสภาพปัญหา

ทีมงานเลือกโรงเรียนวัดท่านางหอม จากตัวเลือก 5 โรงเรียนระดับประถมศึกษาที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองสงขลา เพราะใกล้มหาวิทยาลัยที่สุดเพียง 10 กิโลเมตร สามารถเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์ด้วยระยะเวลาไม่นาน เป็นโรงเรียนที่รุ่นพี่ในคณะเคยไปฝึกสอนวิชาดนตรีไทยมาก่อน นักเรียนมีปัญหาการอ่านออกเขียนได้ ซึ่งโรงเรียนกำลังหาวิธีการแก้ไข

โรงเรียนวัดท่านางหอมเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีผู้อำนวยการและครูรวมกัน 8 คน เด็ก 108 คน มีครูครบชั้น แม้จำนวนนักเรียนแต่ละชั้นจะมีไม่มากคือ 10-20 คน แต่ด้วยภารกิจอื่น ๆ และครูจบไม่ตรงสาขา บางครั้งจึงต้องให้นักเรียนเรียนรู้กับครูตู้ (รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา) ซึ่งกระต่าย

สะท้อนความรู้สึกจากการได้เห็นบริบทการเรียนการสอนว่า “การที่เด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ปัญหาน่าจะมาจากครูผู้จริง ๆ ครูผู้ไม่เหมาะกับเด็กประถมศึกษา เพราะเขายังตามไม่ทัน ครูผู้ต้องใช้กับเด็กระดับหวัะที จึงจะได้ผล”

เมื่อปัญหาของโรงเรียนสอดคล้องกับเป้าหมายโครงการ การขออนุญาตเข้าไปทำกิจกรรมจึงได้รับการตอบรับอย่างดีจากคณะครู

กระต่ายเล่าว่า เป้าหมายของโครงการชี้ชัดไปที่การทำให้เด็กนักเรียนอ่านออกเขียนได้ และนักศึกษาได้พัฒนาทักษะความเป็นครู แต่เมื่อเข้าสู่กระบวนการพัฒนาโครงการโดยสงขลาฟอรั่ม ที่คณะกรรมการตั้งข้อสังเกตถึงความยั่งยืนของโครงการหลังสิ้นสุดการทำงาน ทำให้ทีมงานต้องกลับมาพิจารณาถึงแนวทางสร้างระบบและแกนนำนักเรียนในโรงเรียน เพื่อสานต่อกิจกรรมที่สอนน้องในโรงเรียนต่อไป

สำหรับสถานการณ์ปัญหานักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ในโรงเรียนวัดท่านางหอมที่คณะครูในโรงเรียนประเมินไว้คือ มีนักเรียนที่มีปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้สูงถึง 30 เปอร์เซ็นต์ รวมเป็นกลุ่มเป้าหมายที่อยากจะทำพัฒนาทักษะ คือนักเรียนชั้น ป.3-6 รวมกันประมาณ 80 คน

“กิจกรรมการสำรวจถูกออกแบบให้เป็นค่าย 3 วัน 2 คืน...ต้องการให้ทีมงานทั้งหมดที่ต่างคนต่างมาได้ทำความเข้าใจ สร้างความคุ้นเคยเพื่อทำงานร่วมกันต่อไป และต้องการให้ทีมงานได้สัมผัสถึงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน รวมถึงสร้างสัมพันธภาพกับน้องนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย”

เส้นทางเรียนรู้ความเป็นครู

กลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของโครงการคือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ที่ทีมงานตั้งใจพัฒนาทักษะความเป็นครู จึงประกาศรับสมัครนักศึกษาเข้าร่วม รวมถึงเปิดโอกาสให้นักศึกษาจากต่างคณะเข้าร่วมโครงการได้เช่นเดียวกัน โดยตั้งเป้าไว้ 35 คน ซึ่งก็ได้รับความสนใจจากน้องๆ ชั้นปีที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ โดยทีมงานได้ชี้แจงที่มาที่ไป เป้าหมายของโครงการ พร้อมย้ำให้สมาชิกรู้ตัวว่า การทำโครงการนี้ต้องลงพื้นที่หลายครั้ง บางคนอาจจะไม่ได้กลับบ้านในช่วงวันหยุดหรือปิดเทอม เพื่อประกอบการตัดสินใจ จนได้สมาชิกครบตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งมีทั้งเอกภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาไทย รวมทั้งเพื่อนนักศึกษาจากคณะวิทยาการจัดการ

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ทุกคนเข้าใจเป้าหมายโครงการชัด ทีมงานจัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ให้กับสมาชิก ด้วยการพากันไปสำรวจกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ในโรงเรียนวัดท่านางหอม ทั้งบริบทโรงเรียน สภาพนักเรียน และสังเกตการณ์การเรียนการสอน เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงปัญหาและรู้ว่าพวกเขาต้องพบเจออะไรบ้างในอนาคต

กิจกรรมการสำรวจถูกออกแบบให้เป็นค่าย 3 วัน 2 คืน ทั้งทีมงานและสมาชิกกว่า 40 คน ยกทีมไปกิน ไปนอน สังเกตการณ์ และจัดกิจกรรมร่วมกับน้องนักเรียน กระต่ายเล่าเบื้องหลัง

การออกแบบกิจกรรมนี้ว่า ต้องการให้ทีมงานทั้งหมดที่ต่างคนต่างมาได้ทำความรู้จัก สร้างความคุ้นเคยเพื่อทำงานร่วมกันต่อไป และต้องการให้ทีมงานได้สัมผัสถึงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนรวมทั้งสร้างสัมพันธ์ภาพกับน้องนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยทีมงานจัดให้มีกิจกรรมฐานการเรียนรู้ ที่สอดแทรกการประเมินทักษะด้านภาษาไทยไว้ด้วย

ก่อนจัดค่าย ทีมงานได้จัดประชุมออกแบบกระบวนการ แบ่งกลุ่มและแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิก มอบหมายให้แต่ละกลุ่มคิดเกมเพื่อประเมินการเรียนรู้ภาษาไทย และชักชวนทดลองเล่นจริง โดยร่วมกันประเมินว่าเกมนั้นควรปรับแก้ตรงไหนอย่างไร

กิจกรรมวันแรกเริ่มต้นด้วยกิจกรรมนันทนาการที่สร้างความสนุกสนานให้พี่กับน้องได้เป็นอย่างดี หลังจากรู้จักกันดีแล้ว พี่ ๆ ก็พาน้องนักเรียนเข้ากิจกรรมเวียนฐาน 5 ฐาน คือ รักน้องประคองแก้ว (เกมส์ส่งแก้วน้ำ) ฝักบัวในความคิด แต่งฉันทิ ไปฉันทิ และสุภาษิตคำพังเพย โดยแต่ละฐานน้องนักเรียนจะต้องอ่านกติกาให้ดี ส่วนทีมงานที่ประจำอยู่ฐานละ 7 คน จะแบ่งบทบาทหน้าที่กัน ทั้งนำเกม สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และจดบันทึกความสามารถในการอ่านของน้องแต่ละคน

“ที่ออกแบบเป็นฐานการเรียนรู้แบบนี้ เพื่อจะได้สังเกตพฤติกรรมของน้องอย่างใกล้ชิด เพราะเวลาน้องทำกิจกรรมเขาจะแสดงพฤติกรรมที่เป็นตัวของตัวเองมากที่สุด ถ้าวัดความรู้เลยเด็กจะเบื่อก เราอยากให้ภาพแรกที่น้องมองเราคือความสนุกสนาน ให้เขาชื่นชอบเราก่อน” กระจายเล่าแนวคิดการออกแบบเกม

วันสุดท้ายจึงเป็นการทำแบบทดสอบการอ่านเขียน เช่น เขียนตามคำบอก เต็มคำในช่องว่าง การอ่าน และการแต่งเรื่องจากภาพ เพื่อนำผลการทดสอบที่ได้ไปวิเคราะห์ จัดกลุ่มอาการของปัญหา

กระจาย เล่าถึงบรรยากาศในการจัดค่ายว่า ตอนลงพื้นที่ครั้งแรกลูกขี้กนิดหน่อย เพราะน้องนักศึกษาไม่เคยทำโครงการมาก่อน พอพักเที่ยงจึงชวนกันถอบบทเรียนว่า เจอปัญหาอะไรบ้าง เพื่อหาทางปรับแก้

วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย

รส บอกว่า หลังจบค่าย ทีมงานจัดประชุมสมาชิกทั้งหมดช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน

พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บางคนยังขาดแรงจูงใจในการเรียนหนังสือ ห่วงเล่น ไม่ตั้งใจเรียน แม้ใช้การสอนตัวต่อตัวก็จะตั้งใจแค่ชั่วคราว ไม่รู้จักตัวอักษร ไม่พยายามอ่าน พี่ ๆ ที่จะเข้าไปสอนต้องพยายามสร้างสัมพันธ์ให้เกิดความสนิทสนม เพื่อดึงดูดให้นักเรียนมีความพยายามและตั้งใจเรียนมากขึ้น ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอ่านได้เกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ มีอ่านไม่คล่องบ้าง เขียนยังผิดอยู่ ส่วนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ครูประจำชั้นค่อนข้างดุ จึงมีเด็กที่อ่านไม่ออกอยู่บ้าง ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แม้ส่วนใหญ่จะเก่ง แต่นักเรียนหญิงยังค่อนข้างอ่อน นักเรียนชายจะอ่านคล่องกว่า

ก่อนเข้าไปจัดการเรียนการสอนเสริมให้กับทางโรงเรียน ทีมงานได้หารือกับอาจารย์ในคณะเพื่อจัดอบรมพื้นฐานภาษาไทย 1 วันเต็มให้สมาชิกที่ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และบางส่วนเป็นนักศึกษาต่างคณะ

“การอบรมเริ่มตั้งแต่การจับปากกา จับดินสอ หลักการเรื่องพยัญชนะ วรรณยุกต์ การผันเสียง การสะกด การแตกรูปประโยค ฯลฯ สาเหตุที่ต้องเรียนรู้หลักการที่ถูกต้องก็เพื่อจะได้ถ่ายทอดความรู้ได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ นอกจากนี้อาจารย์ยังได้มอบคู่มือการสอนให้ทีมงานไว้ใช้ทบทวนเวลาเกิดปัญหา” แอม บอกเล่ากระบวนการอบรม

ก่อนลงพื้นที่สอนจริง ทีมงานนำข้อมูลวิเคราะห์ที่ได้มาจัดกลุ่มเป้าหมายได้ 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มแกนนำนักเรียน คือกลุ่มที่อยู่ในระดับดี อ่านออก เขียนได้เก่ง 2. กลุ่มปกติ คือ กลุ่มที่อ่านเขียนได้แต่ยังมีผิดอยู่บ้าง และ 3. กลุ่มอ่อน คือ กลุ่มที่มีปัญหาในการอ่านและเขียนค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการทำงาน

“ตอนเราไปสำรวจน้องนักเรียนไม่รู้ว่าตัวเองอยู่กลุ่มไหน แต่พอไปสอนน้องเราจะบอกให้น้องรู้ตัว เพื่อที่เขาจะได้ตั้งใจเรียน เช่น กลุ่มแกนนำเราจะบอกเขาว่า ถ้าพี่สอนแล้ว น้องต้องไปสอนเพื่อนต่อนะ ส่วนกลุ่มเป้าหมาย เราคุยกับน้องว่า น้องอยากอ่านหนังสือออกไหม ถ้าอยากน้องต้องตั้งใจเรียนกับพี่นะ” รสเล่า

“แม้ว่าเป้าหมายของโครงการคือ พัฒนาทักษะการอ่านออกเขียนได้ให้แก่ น้องๆ แต่เมื่อพบปัญหาอื่นๆ เช่น วิธีการเรียนการสอนกับครูตู้ ทีมงานก็ไม่นิ่งดูเฉย อาสาเข้ามาช่วยสอนทุกวิชาที่สามารถสอนได้ โดยใช้เวลาช่วงเช้าของการลงพื้นที่ แต่แต่ละครั้งสอนวิชาต่างๆ เพิ่มเติม”

สอนด้วยใจ

กระต่าย เล่าต่อว่า ทีมงานขอใช้เวลาช่วงลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ 14.00 -16.00 น. จัดกิจกรรมเสริมทักษะภาษาไทยให้แก่น้องๆ ในโรงเรียนวัดท่านางหอม โดยวางแผนลงพื้นที่ทั้งหมด 4 ครั้ง แม้ว่าเป้าหมายของโครงการคือ การพัฒนาทักษะการอ่านออกเขียนได้ให้แก่้องๆ แต่เมื่อพบปัญหาอื่นๆ เช่น วิธีการเรียนการสอนกับครูผู้ ทีมงานก็ไม่นิ่งดูดาย อาสาเข้ามาช่วยสอนทุกวิชาที่สามารถสอนได้ โดยใช้เวลาช่วงเช้าของการลงพื้นที่แต่ละครั้งสอนวิชาต่างๆ เพิ่มเติม

แต่การเลือกว่าใครจะได้สอนน้องคนไหน หรือกลุ่มไหน เป็นเรื่องของโชคชะตาจัดสรร เพราะกระบวนการที่ทีมงานออกแบบคือ นำรายชื่อนักเรียนมาให้แต่ละคนจับจอบว่าจะสอนคนไหน เลือกแล้วถึงบอกว่านักเรียนคนนั้นอยู่กลุ่มใด

“เราแบ่งพี่ๆ ออกเป็น 3 กลุ่มตามเด็ก ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีนักศึกษาเอกภาษาไทยอยู่ด้วย แต่วิธีการสอนของแต่ละกลุ่มจะไม่เหมือนกัน เช่น กลุ่มที่เก่งหน่อยจะเน้นการแต่งเรื่อง ใช้พี่นักศึกษา 2 คน สอนเด็กที่มีอยู่ 3-4 คน ส่วนกลุ่มปกติ มีนักเรียนประมาณ 10-11 คน มีพี่ 4-5 คนช่วยกันสอน ที่เหลือเป็นกลุ่มเป้าหมายมีชั้นละประมาณ 10 คน ใช้วิธีสอนตัวต่อตัว กลุ่มนี้จะมีพี่ที่ครบตามจำนวนเด็ก การสอนไม่มีการคละเด็กรวมชั้น เพราะคิดว่าแต่ละชั้นมีสาระวิชาไม่เหมือนกัน ฉะนั้นเด็กไม่ควรเรียนรวมกัน” รสเล่า

สำหรับกระบวนการเรียนการสอน ครั้งแรกทีมงานแบ่งกลุ่มนักเรียนตามอาการที่ได้จำแนกไว้ในกลุ่มแกนนำและกลุ่มปกติมีพี่ที่ทำหน้าที่สอน 5-6 คน อีกคนหนึ่งทำหน้าที่สังเกตการณ์เรียนการสอน ส่วนกลุ่มอ่อนจัดให้พี่สอนประกบน้องรายคน ส่วนการสอนครั้งที่ 2 ทีมงานไม่ได้เน้นการสอนเชิงวิชาการ แต่ใช้วิธีทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ในครั้งก่อน จากนั้นจึงเสริมด้วยกิจกรรมที่ทำให้ต้องอ่านและเขียน ส่วนการสอนครั้งที่ 3-4 ทีมงานเน้นการสอนทักษะภาษาไทยเหมือนครั้งแรก โดยพยายามย้าให้นักเรียนทบทวนบทเรียนด้วยตนเอง พร้อมทั้งขอให้ครูประจำชั้นช่วยทบทวนบทเรียนอย่างสม่ำเสมออีกทางหนึ่ง

แอม บอกต่อว่า หลังลงพื้นที่สอนแต่ละครั้ง เมื่อกลับถึงมหาวิทยาลัย ทีมงานทั้งหมดจะร่วมกันสรุปบทเรียนการทำงาน เพื่อปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ ซึ่งปัญหาที่พบในครั้งแรกคือ ทีมงานไม่สามารถสอนได้ตามแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้

“ปัญหาส่วนใหญ่ที่เจอคือ น้องท่อง ก-ฮ ไม่ได้เลย สระก็ไม่ได้ ทีมงานบางคนไปครั่งแรกร้องให้สงสารน้องที่เขียนไม่ได้ อ่านไม่ออก” รสเล่าบรรยากาศ

ปัญหาที่พบแม้จะทำให้ทีมงานเสียน้ำตา หรือตกใจกับสภาพความอ่อนแอทางวิชาการ จนเกิดภาวะเครียด แต่ก็ไม่ได้ทำให้ทีมงานคนใดท้อจนขอถอนตัว แต่กลับกลายเป็นแรงผลักดันพยายามหาหนทางช่วยสอนให้น้องๆ นักเรียนอ่านออกเขียนได้ ทั้งทบทวนคู่มือการสอนที่เคยได้รับมา และแสวงหาวิธีการอื่นๆ เพิ่มเติม

“วิธีการสอนกลุ่มเป้าหมายที่แต่ละคนออกแบบไว้จะแตกต่างกัน เช่น น้องแอลดิเขาจะไม่ชอบอยู่นิ่งๆ พี่ก็จะใช้วิธีเอากระดาษรูปตัว ก ไปซ่อนไว้ แล้วให้น้องไปหา เล่นเป็นเกม เป็นต้น บางคนก็เอา App ก-ฮ ไปใช้ คือทุกคนต้องหาวิธีการของตนเอง เพื่อกระตุ้นให้น้องสนใจเรียน” กระต่ายเล่า

“นอกจากสอนภาษาไทยเป็นกิจกรรมหลักแล้ว ทีมงานยังเสริมเรื่องคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กๆ ด้วย เพราะเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ไม่ได้รับการดูแลที่ดี จึงมีพฤติกรรมก้าวร้าว เกเร พุดจาไม่สุภาพ บางคนพัฒนาไปในทางลบ ถึงขั้นด่าทอนักกระต้อมเป็นเลยทีเดียวนะ เมื่อเห็นถึงเงื่อนไขชีวิตที่เด็กๆ ประสบ พี่ๆ แต่ละคนก็จะเข้าใจ พร้อมให้ความสนิทสนม ใส่ใจสอน ใส่ใจดูแล เพื่อชักจูงให้เด็กๆ ออกจากพื้นที่เสี่ยง”

สอนวิชาการและวิชาชีพ

นอกจากปัญหาที่เด็ก ๆ อ่อนในวิชาการแล้ว ทีมงานพบว่า การขาดแรงบันดาลใจในการเรียน เป็นเงื่อนไขสำคัญของการเรียนรู้ การชวนน้องคุยเรื่องอาชีพในฝันคือ การสร้างแรงบันดาลใจอย่างหนึ่ง โดยทีมงานจะชวนน้องที่ตนดูแลคุยว่า โตขึ้นอยากเป็นอะไร ซึ่งเด็ก ๆ จะรู้จักอาชีพไม่กี่อย่าง เช่น หมอ พยาบาล ครู พี่ๆ ก็จะกระตุ้นโดยแนะนำว่า ยังมีอาชีพอื่นอีกมากมาย แล้วจึงจูงใจน้องต่อว่า ถ้าอยากทำอาชีพนั้นๆ ต้องตั้งใจเรียน การพูดคุยเรื่องอาชีพในฝันทำให้ทีมงานค้นพบความจริงที่โหดร้ายของชีวิต

“ให้น้องวาดภาพอาชีพในฝันที่เขาอยากเป็น เด็กบางคนก็วาดภาพเด็กเลี้ยงวัว เพราะเขาไม่เคยเห็นอาชีพอื่น เขาอยู่กับวัวมาตลอด เราก็พูดต่อว่า ถ้าอยากเลี้ยงวัวจริงๆ สามารถทำเป็นฟาร์มวัวได้นะ ถ้าอยากเป็นจริง ๆ ต้องตั้งใจเรียน จบแล้วก็ไปเรียนต่อที่คณะเกษตร แต่มีน้องคนหนึ่งพูดขึ้นมาว่า ผมอยากติดคุกครับ เพราะพ่อแม่ผมติดคุก” คำตอบที่ทำให้แอมถึงกับอึ้ง จึงนำประสบการณ์ครั้งที่เคยไปศึกษาดูงานในเรือนจำมาเล่าว่า ในคุกไม่มีอะไรดีเลย ไม่มีสิทธิเสรีภาพ น้องจะไม่สามารถทำอะไรได้ตามใจตัว พร้อมกับกระตุ้นให้น้องตั้งใจเรียน เพื่อจะได้ทำงานดี ๆ ดูแลพ่อแม่เมื่อท่านออกมาจากคุก

“น้องชั้นปี 1-2 ที่ได้ทดลองสอนจริง เขาดีใจมาก ซึ่งดีกว่าเรา ที่กว่าจะได้ทดลองสอนจริงก็ปี 4 ปี 5 แล้ว เห็นชัดเจนว่า น้องเขาสนใจ ทั้งค้นคว้าหาข้อมูลการสอน การทำสื่อ แกรมสื่อที่น้องทำก็ดูน่าสนใจ น้องบางคนไปสอนนอกเวลาเองก็มี เขารักน้องของเขา โดยที่เราไม่ต้องมาคอยบอกว่า “ความเป็นครู” คืออะไร เพราะมันเกิดด้วยใจของเขาเอง”

นอกจากปัญหาเรื่องการจัดการเรียนการสอนแก่กลุ่มเป้าหมายของแต่ละคนแล้ว ข้อตกลงเรื่องเวลาในการลงพื้นที่สอน ก็ต้องมีการเลื่อนไปบ้างเนื่องจากสมาชิกมีภาระที่ต่างกัน ซึ่งทีมงานก็ต้องจัดการให้มีข้อสรุปเรื่องวันเวลาที่ลงตัวสำหรับทุกคนให้มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้สัมผัสกับนักเรียนอย่างใกล้ชิด ทีมงานเห็นถึงจุดเด่นของเด็กในโรงเรียนนี้คือ มีความถนัดทางด้านงานฝีมือ มีทักษะชีวิตที่สามารถเอาตัวรอดได้ ส่วนพัฒนาการทักษะด้านภาษาไทยนั้น น้องบางคนก็เริ่มจะกระตือรือร้น เช่น น้องแพรว ลูกศิษย์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของแอมที่เริ่มต้นจากศูนย์ เพราะตอนทำแบบทดสอบก่อนเรียนน้องไม่มีคะแนนเลย ไม่สามารถท่อง ก.ไก่ ได้ แต่เมื่อได้รับการสอนอย่างเอาใจใส่ ก็เริ่มจำพยัญชนะภาษาไทยได้ ถ้าพี่ศิษย์ขณะตัวไหนก็จะตอบได้

กระต่าย เล่าว่า นอกจากการสอนภาษาไทยที่เป็นกิจกรรมหลักแล้ว ทีมงานยังต้องเสริมเรื่องคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็ก ๆ ด้วย เพราะเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ไม่ได้รับการดูแลที่ดี จึงมีพฤติกรรมก้าวร้าว เกเร พุดจาไม่สุภาพ บางคนพัฒนาไปในทางลบถึงขั้นดื่มน้ำกระท่อมเป็นเลยทีเดียว เมื่อเห็นถึงเงื่อนไขชีวิตที่เด็ก ๆ ประสบ พี่ ๆ แต่ละคนก็จะเข้าใจ พร้อมให้ความสนทนสนม ใส่ใจสอน ใส่ใจดูแล เพื่อชักจูงให้เด็ก ๆ ออกจากพื้นที่เสี่ยง

เมื่อสอนครบตามกำหนดที่วางแผนไว้ ทีมงานนำแบบทดสอบที่ใช้ในครั้งแรก กลับมาทดสอบนักเรียนอีกครั้ง พบว่า ส่วนใหญ่สามารถเขียนตามคำบอกได้เร็วขึ้น รู้จักคำมากขึ้น คุณครูประจำชั้นเองก็สะท้อนว่า นักเรียนเก่งขึ้น แต่เงื่อนไขสำคัญของการเรียนจะต้องสร้างความต่อเนื่องในการเรียนรู้และฝึกฝน ทีมงานได้แต่เสียดายว่า กิจกรรมน่าจะมีความเข้มข้นมากกว่านี้ โดยคิดว่าระยะเวลาที่เหมาะสมคือ สัปดาห์ละ 3 วัน ตลอด 3 เดือนเป็นอย่างน้อย จึงจะสามารถทำให้เด็กอ่านออกเขียนได้ตามที่ตั้งใจไว้

ด้วยความเป็นห่วงถึงความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นในช่วงท้ายของกิจกรรม ทีมงานจึงได้ทดลองให้นักเรียนแกนนำสอนเพื่อนๆ ซึ่งก็ได้ผลดี นี่จึงเป็นทางออกที่ทีมงานฝากฝังกับคุณครูให้ใช้ประโยชน์จากแกนนำในโรงเรียนที่เป็นเด็กเก่งให้คอยสอนเพื่อนๆ ที่ยังอ่านเขียนไม่คล่องต่อไป

ค้นพบจิตวิญญาณความเป็นครู

ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ในพื้นที่จริง ได้สร้างประสบการณ์ตรงในการสอนให้กับนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ โดยเฉพาะน้อง ๆ ชั้นปีที่ 1 ในคณะครุศาสตร์ ที่ได้มีโอกาสทดลองสอนจริง เพราะตามหลักสูตรของคณะว่าที่นักศึกษาจะได้ทดลองสอนก็ต้องเรียนระดับชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป ความกระตือรือร้นที่เกิดขึ้นสะท้อนผ่านความรับผิดชอบในการไปสอนโดยไม่ขาดสักครั้งเดียว รวมทั้งความใส่ใจในการค้นคว้าหาข้อมูลการสอน การทำสื่อ ที่หลาย ๆ คนยอมออกเงินทำสื่อการเรียนการสอนของตนเอง

“น้องปี 1-2 ที่ได้ทดลองสอนจริง เขาดีใจมาก ซึ่งดีกว่าเราที่กว่าจะได้ทดลองสอนจริงก็ปี 4 ปี 5 แล้ว เห็นชัดเจนว่า น้องเขาสนใจมาก ทั้งค้นคว้าหาข้อมูลการสอน การทำสื่อ แกรมสื่อที่น้องทำก็ดูน่าสนใจกว่าของพวกเราอีก น้องบางคนไปสอนนอกเวลาเองคนเดียวก็มี เขารักน้องของเขา โดยที่เราไม่ต้องมาคอยบอกว่า “ความเป็นครู” คืออะไร เพราะมันเกิดด้วยใจของเขาเอง” แอมสะท้อนสิ่งที่เห็นจากพฤติกรรมของน้อง ๆ

กระต่าย เสริมต่อว่า น้องนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการมีความรับผิดชอบสูงมาก ตอนลงพื้นที่ บางครั้งเราไม่ได้ขอรถมหาวิทยาลัย ต้องขับมอเตอร์ไซด์ไป น้องก็ขับไปกับเรา แสดงว่าเขามีใจอยากไปสอนจริง ๆ กล้าที่จะลุยไปกับเรา จากแค่มาหาประสบการณ์เปลี่ยนเป็นอยากทำให้เกิดผลจริง ๆ แล้วเขาก็อยากทำต่อ อยากกลับไปช่วยโรงเรียนอีก

ส่วนประโยชน์ที่ทีมงานเพื่อนรักทั้ง 3 คนได้รับนั้น กระต่ายสะท้อนว่า โครงการเป็นสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อน ปกติเคยแต่จัดค่าย 3 วันจบ ครั้งนี้เป็นการทำงานต่อเนื่องหลายเดือน สามารถวัดผลความเปลี่ยนแปลงได้จากนักเรียนจริง ๆ การได้สัมผัสกับบรรยากาศในโรงเรียน ได้สอนนักเรียน เป็นประสบการณ์ที่ดียิ่งสำหรับเราที่ครูอย่างเราที่กำลังจะต้องออกไปฝึกสอน

“สิ่งที่ภูมิใจมากที่สุดคือ สามารถสร้างเด็กคณะครุศาสตร์ขึ้นมาเป็นตัวแทนของเราได้ เมื่อจบไปแล้วน้องก็สามารถขึ้นมาเป็นตัวแทนเราได้ เราถูกสร้างมาให้ทำงานเพื่อคนอื่น จึงอยากสร้างน้องให้ทำงานเพื่อคนอื่นเหมือนเราบ้าง”

กระต่ายยังบอกอีกว่า ในฐานะเด็กกิจกรรมที่มีภาระงานมากมาย การทำโครงการทำให้เธอรู้จักจัดสรรเวลา ให้ความสำคัญกับการวางแผนการทำงาน โดยเฉพาะการถอดบทเรียนหลังทำกิจกรรมที่ทำให้เธอเห็นจุดอ่อนจุดแข็งในการทำงานของตนเอง สามารถสกัดความรู้จากการทำงานไปถ่ายทอดให้คนอื่นต่อไปได้ สามารถเล่าได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น “จากเดิมที่ทำทิ้งทำขว้างไม่เคยมาสรุปบทเรียนเลย” การทำงานที่ได้ลงมือสอนจริง ยังเป็นประสบการณ์ที่สามารถนำไปเชื่อมโยงกับวิชาเรียนได้เป็นอย่างดี กระต่ายเล่าอย่างภูมิใจว่า สามารถนำประสบการณ์ที่ได้มาเขียนคำตอบข้อสอบที่เป็นข้อเขียนได้เป็นอย่างดี การทำงานโครงการจึงตอบสนองต่อเป้าหมายชีวิตการเรียนที่ตั้งเป้าหมายว่าจะรักษาผลการเรียนให้อยู่ในระดับไม่ต่ำกว่า 3 ทุกเทอมได้

ด้านรสที่ออกตัวว่า เป็นคนพูดไม่เก่ง แต่ต้องรับผิดชอบประสานงานกับคุณครูในโรงเรียน ทำให้เกิดทักษะในการสื่อสารกับผู้ใหญ่ การทำงานกับรุ่นน้องยังเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเปิดมุมมองให้กว้างขึ้น และยังทำให้เธอได้แรงบันดาลใจในการทำสิ่งดี ๆ ให้แก่สังคม

แต่สำหรับแอมแล้ว การทำโครงการคือจุดเปลี่ยนของชีวิต เธอสารภาพว่า การเข้ามาเรียนใน คณะครุศาสตร์นั้นเธอเรียนตามใจที่บ้าน จริงแล้ว ๆ เธออยากเป็นทหาร แต่เมื่อสอบติดก็เรียนไปเรื่อย ๆ โดยไม่ได้รู้สึกอินกับสิ่งที่เรียนเลย

“เป็นครั้งแรกที่ได้ไปสอนจริงๆ ตอนอยู่โครงการครูเพื่อศิษย์ไม่ได้ไปสอน แต่ไปช่วยงานและ ทำกับข้าวบ้าง แต่พอได้มีโอกาสสอนจริงก็รู้สึก “รักในอาชีพครูจริงๆ” จากที่ไม่เคยคิดว่าจะเป็นครู เรียนตามใจที่บ้าน ไม่ได้ซาบซึ้งกับการเรียนครูเท่าไร ตอนอยู่ปี 1 อาจารย์ถามว่าใครอยากเป็นครู บ้าง เรายังไม่มีความรู้สึกนั้น ก็ตอบว่าไม่อยาก แต่ตอนนี้รักและอยากเป็นครูมาก” แอมเล่า

ความรู้สึกที่ก่อเกิดขึ้นในใจทำให้ทีมงานตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพครู และซาบซึ้ง กับบทบาทความเป็นครู ซึ่งแตกต่างจากอาชีพอื่นๆ ที่เมื่อเลิกงานแล้วก็เปลี่ยนบทบาทไปทำอย่างอื่น ได้อย่างอิสระ แต่คนที่เป็นครู ต้องอยู่ในบทบาทของครูตลอด 24 ชั่วโมงไม่สามารถหลุดไปจาก สถานภาพความเป็นครูได้เลย

“กระทั่งการแต่งตัวมาเรียนเราก็ต้องแต่งตัวเรียบร้อย เพราะเรียนคณะครุศาสตร์ พอออกไปข้างนอก เราก็ต้องแต่งตัวให้เรียบร้อยด้วยเช่นกัน ไม่เช่นนั้นเด็กจะไม่ให้ความเคารพ คนเป็นครู ต้องมีให้ครบทั้ง ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม เพื่อสอนนักเรียนให้เป็นคนดีจริงๆ” แอมกล่าวย้ำ

เมื่อพาตัวและหัวใจออกไปเรียนรู้ จึงได้สัมผัสกับความเป็นจริงของชีวิต ความเป็นจริงของ สังคม การได้นำความรู้จากการเรียนมาลงมือทำ แปรผันเป็นประสบการณ์ตรงที่มีค่ายิ่ง ผลลัพธ์ที่ได้ เห็นกลุ่มเป้าหมายมีพัฒนาการด้านทักษะภาษาไทยที่จะเป็นพื้นฐานสู่การเรียนรู้วิชาอื่นๆ ได้อย่าง มั่นคง กลายเป็นทุนหล่อเลี้ยงจิตใจของทีมงานให้ก้าวต่อไปอย่างมุ่งมั่น และเต็มเปี่ยมไปด้วยศรัทธา ในเส้นทางอาชีพที่เลือกแล้วที่จะเป็นครูทั้งชีวิต 24 ชั่วโมงที่จะสอนทั้งวิชาการ และการใช้ชีวิตที่เป็น แบบอย่างเพื่อสร้างคนดีสู่สังคมต่อไป

.....

โครงการพี่สอนน้องให้อ่านเขียน

ที่ปรึกษาโครงการ อาจารย์มนตรี เด่นดวง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
 ทีมทำงาน นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
 ศศิวิมล ณะวาโย ปัทมา หอมกลิ่น
 ภัทราพันธุ์ พูลเอียด สุพัตรา ไชติมณี
 ชูโบวระห์ สาแม รุฑิวิวงศ์ แทบทับ
 ประสิทธิ์ มุสิโก